

INTERNATIONAL SYMPOSIUM
**PRESERVATION OF
MONUMENTS
& HISTORIC SITES**
SEPTEMBER 2026 | ATHENS, GREECE

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΔΑΦΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ
& ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΗΣ
ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ

Τα Νέα της Ε Ε Ε Ε Γ Μ

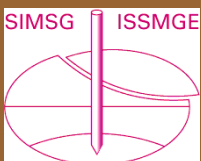
207

Αφιέρωμα στον Θεοδόση Τάσιο

Τιμή σε έναν Homo Universalis

Αρ. 207 – ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2026

ISSN: 2732-7248

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Διδάσκοντας επιστήμη και ήθος: Το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο αποδίδει την ύψιστη τιμή στο εξέχον μέλος του, Ομότιμο Καθηγητή της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών, Θεοδόση Τάσιο	3
Ομιλία Πρύτανη Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου	4
Χαιρετισμός Α.Ε. Προέδρου της Δημοκρατίας, κύριου Κωνσταντίνου Αν. Τασούλα	6
Ομιλία Ομότιμου Καθηγητή Ε.Μ.Π. Γιώργου Γκαζέτα	8
Ομιλία Ομότιμης Καθηγήτριας Ε.Μ.Π. Ελισσάβετ Βιντζηλαίου	10
Η Πολυδιάστατη Τεχνολογία Εναχέσει με την Οιονεί-Μονοδιάστατη Επιστήμη Θ. Π. Τάσιος	12
Φωτογραφίες	14
Πρόσκληση	15

(Η φωτογραφία και ο τίτλος του εξωφύλλου είναι από την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ - <https://www.kathimerini.gr/culture/564032605/theodosi-p-tasios-timi-se-enan-homo-universalis/>

Τα κείμενα και οι λοιπές φωτογραφίες του αφιερώματος προέρχονται από την σχετική ιστοσελίδα του ΕΜΠ (<https://www.ntua.gr/el/news/item/5150-didaskontas-epistimi-kai-ithos-to-ethniko-metsovio-polytexneio-apodidei-tin-ypsisti-timi-sto-eksexon-melos-tou-omotimo-kathigiti-tis-sxolis-politikon-mixanikon-theodosi-tasio>)

**Διδάσκοντας επιστήμη και ήθος:
Το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο αποδίδει την
ύψιστη τιμή στο εξέχον μέλος του,
Ομότιμο Καθηγητή
της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών,
Θεοδόση Τάσιο**

Με ιδιαίτερη λαμπρότητα και σε κλίμα συγκίνησης, αντάξια της ιστορικής πορείας του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και της πολυδιάστατης προσωπικότητας του τιμώμενου, πραγματοποιήθηκε την Τρίτη 20 Ιανουαρίου 2026 στο ιστορικό κτίριο Αβέρωφ η τιμητική εκδήλωση για τη πολυετή προσφορά στην επιστήμη, την κοινωνία και την παιδεία, του Ομότιμου Καθηγητή της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών του Ε.Μ.Π., Θεοδόση Τάσιου.

Την εκδήλωση τίμησε με την παρουσία του η Α.Ε. ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κύριος Κωνσταντίνος Αβ. Τασούλας.

Τον Πρωθυπουργό της χώρας κύριο Κυριάκο Μητσοτάκη εκπροσώπησε ο Υφυπουργός Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού κύριος Νίκος Παπαϊωάννου, ενώ ως εκπρόσωπος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Ιερωνύμου, παρέστη ο Αρχιμανδρίτης κύριος Δωρόθεος Κιούσης. Στην εκδήλωση παραβρέθηκε πλήθος κόσμου, μεταξύ αυτών εκπρόσωποι κομμάτων, ο Πρόεδρος και μέλη της Ακαδημίας Αθηνών, στελέχη του επιχειρηματικού κόσμου και κοινωφελών ιδρυμάτων, Ανώτατοι Δικαστικοί λειτουργοί, νυν και πρώην Πρυτάνεις Ελληνικών Πανεπιστημίων, και σύσσωμη η διοίκηση του Ιδρύματος, μέλη ΔΕΠ και συμπορευτές και συνεργάτες του τιμώμενου, σε μια συνάντηση υψηλού θεσμικού και ιστορικού συμβολισμού.

Ο Πρύτανης του Ε.Μ.Π., Καθηγητής Ιωάννης Κ. Χατζηγεωργίου στον χαιρετισμό του, ανέδειξε τον ιδιαίτερο ρόλο του Πολυτεχνείου ως ιστορικού ιδρύματος και θεσμού, άρρηκτα συνδεδεμένου με την πορεία της χώρας, τη δημοκρατία και την κοινωνική πρόοδο. Τόνισε ότι το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, ως «κτῆμα του έθνους», δεν περιορίζεται στην ακαδημαϊκή αριστεία, αλλά διαχρονικά συνομιλεί με την κοινωνία και την πολιτεία, καλλιεργώντας γνώση με αξιακό και ανθρωποκεντρικό πρόσημο. Στο ίδιο πνεύμα, πρόεβαλε τον Θεοδόση Τάσιο ως εμβληματική μορφή αυτής της παράδοσης, έναν δάσκαλο που υπηρέτησε το Πολυτεχνείο όχι μόνο ως κορυφαίος επιστήμονας, αλλά και ως στοχαστής με ευρύ ανθρωποκεντρικό ορίζοντα, ικανό να συνδέει την τεχνική σκέψη με την ιστορία, τη φιλοσοφία και την ευθύνη απέναντι στον άνθρωπο και την κοινωνία.

Στον χαιρετισμό του, η Α.Ε. ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κύριος Κωνσταντίνος Αβ. Τασούλας, εστίασε στο παράδειγμα ζωής και σκέψης του τιμώμενου, επισημαίνοντας ότι ο πνευματικός μόχθος και η επιστημονική δημιουργία συνιστούν δημόσιο αγαθό, θεμέλιο της δημοκρατικής συγκρότησης και της κοινωνικής συνοχής, ιδιαίτερα όταν συνοδεύονται από ήθος, μέτρο και επίγνωση των συνεπειών τους. Αναφερόμενος στην προσωπικότητα του τιμώμενου, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σκιαγράφησε τον Θεοδόση Τάσιο ως σύγχρονο *homo universalis*, έναν στοχαστή που αντιστάθηκε στη μονοδιάστατη εξειδίκευση και ανέδειξε την τεχνολογία όχι ως ουδέτερο εργαλείο, αλλά ως ανθρώπινο και πολιτισμικό φαινόμενο, άρρηκτα συνδεδεμένο με αξίες, επιλογές και κοινωνικές συνέπειες. Τόνισε δε, ότι η εκδήλωση αυτή αναδεικνύει το παράδειγμα ενός ανθρώπου που υπηρέτησε με συνέπεια την ιδέα της γνώσης ως δημόσιου αγαθού, συνδέοντας την επιστημονική δημιουργία με την ευθύνη, το ήθος και τη δημοκρατική συνοχή.

Επεσήμανε τέλος ότι, η παρουσία της Πολιτείας σε έναν ιστορικό πανεπιστημιακό χώρο, αφιερωμένη στην τιμή ενός δασκάλου της επιστήμης, αποτυπώνει έμπρακτα τη σημασία του διαλόγου μεταξύ θεσμών, παιδείας και κοινωνίας, ιδίως σε μια εποχή σύνθετων τεχνολογικών και κοινωνικών προκλήσεων.

Ο Ομότιμος Καθηγητής του Ε.Μ.Π., κ. Γ. Γκαζέτας και η Ομότιμη Καθηγήτρια του Ε.Μ.Π. κα. Ε. Βιντζηλαίου παρουσίασαν

το έργο και τη διαδρομή του τιμώμενου ως κορυφαίου επιστήμονα, αλλά και ως πνευματικού δασκάλου που καλλιέργησε γενιές φοιτητών, που δεν μεταφέρει απλά γνώση, αλλά διαμορφώνει κριτική σκέψη και ήθος, και αντιμετωπίζει την επιστήμη ως αναπόσπαστο μέρος της πολιτισμικής και κοινωνικής εξέλιξης. Κατέληξαν σημειώνοντας ότι, όπως αναδεικνύεται μέσα από το συγγραφικό του έργο, θεωρούσε πως ένας θεμελιώδης στόχος κάθε πολιτείας είναι η «αθανασία» και ότι η πολιτική, στη βαθύτερη φύση της, ανήκει στο πεδίο της ηθικής. Παράλληλα, αναδείχθηκε ότι κεντρική του επιδίωξη υπήρξε η καλλιέργεια μιας ουσιαστικής μαθητικής στους φοιτητές του: η ενθάρρυνση της διερεύνησης και της αμφιβολίας, η αξία της επίμονης προσπάθειας και της ενεργού συμμετοχής, η ενίσχυση της κριτικής σκέψης και η καλλιέργεια της κοινωνικής ευθύνης, μέσα από αξιακά πρότυπα και τη δύναμη του προσωπικού παραδείγματος.

Ακολούθησε η τιμητική απόδοση του μεταλλίου του Ιδρύματος με το έμβλημα του Προμηθέα Πυρφόρου από τον Πρύτανη του Ε.Μ.Π..

Λαμβάνοντας το λόγο, ο Θεοδόσης Τάσιος αναφέρθηκε στη θεμελιώδη διάκριση ανάμεσα στην επιστήμη και την τεχνολογία ως διάκριση ρόλων, ευθυνών και κριτηρίων. Τόνισε ότι η επιστήμη αποσκοπεί πρωτίτως στην κατανόηση της πραγματικότητας, ενώ η τεχνολογία γεννιέται από την ανάγκη του ανθρώπου να παρέμβει σε αυτήν και να δώσει λύσεις σε συγκεκριμένες ανάγκες. Υπογράμμισε ότι, σε αντίθεση με την επιστημονική γνώση που κρίνεται με βάση την αλήθεια, η τεχνολογία οφείλει να αξιολογείται μέσα από ένα σύνθετο πλέγμα ελέγχων που αφορά τη λειτουργικότητα, την ασφάλεια, το κόστος, τον χρόνο, καθώς και τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνέπειες. Μέσα από αυτή τη διάκριση, επεσήμανε ότι η τεχνική πράξη δεν μπορεί να είναι αξιακά ουδέτερη, αλλά προϋποθέτει κρίση, μέτρο και ευθύνη — στοιχεία που διαχρονικά χαρακτήρισαν τόσο το επιστημονικό του έργο όσο και τη δημόσια παρουσία του στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Ακολούθησε σύντομο μουσικό πρόγραμμα από τη χορωδία του Ιδρύματος υπό τη διεύθυνση του Αρχιμουσικού Μιχάλη Οικονόμου.

Το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, αποδίδοντας στον Θεοδόση Τάσιο την ύψιστη τιμή του Ιδρύματος, ανέδειξε και το διαχρονικό του ρόλο ως ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος που δεν περιορίζεται στην παραγωγή τεχνικής γνώσης, αλλά καλλιεργεί αξίες, κριτική σκέψη και κοινωνική ευθύνη. Η παρουσία της Ανώτατης Πολιτειακής Αρχής στο ιστορικό κτίριο Αβέρωφ του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου προσέδωσε ιδιαίτερο θεσμικό βάρος σε μια εκδήλωση αφιερωμένη σε έναν δάσκαλο της επιστήμης και του δημόσιου λόγου. Επίσης, επιβεβαίωσε με τον πλέον σαφή τρόπο το ρόλο του Ε.Μ.Π. ως ζωντανού θεσμού γνώσης, διαλόγου και ευθύνης, στο επίκεντρο της επιστημονικής και δημόσιας ζωής της χώρας.

Ομιλία Πρύτανη Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου

Ιωάννη Χατζηγεωργίου
Καθηγητή της Σχολής Ναυπηγών Μηχανολόγων
Μηχανικών

Εξοχότατε κύριε Πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας Πανοσιολογιότατε εκπρόσωπε του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Ιερωνύμου

Σας καλωσορίζω στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, στο μεγαλύτερο και αρχαιότερο τεχνολογικό ίδρυμα της χώρας. Σας καλωσορίζω, στο ιστορικό μας συγκρότημα, στον ιερό τόπο του Πολυτεχνείου που στη συνείδηση όλης της κοινωνίας έχει συνδεθεί με τους αγώνες του λαού μας για δημοκρατία και ελευθερία. Σας καλωσορίζω στο μεγαλοπρεπές κτίριο Αβέρωφ και στην επιβλητική αίθουσα που φέρει το όνομα του Λύσανδρου Καυταντζόγλου, του ιδιοφυούς αρχιτέκτονα και Διευθυντή του Πολυτεχνείου που δημιούργησε το ιστορικό συγκρότημα, κοσμώντας το με τα μοναδικά, νεοκλασικά, αρχιτεκτονήματά του. Σας καλωσορίζω τέλος στους χώρους όπου υλοποιήθηκε το κοινό όραμα των μεγάλων Μετσοβιτών ευεργετών μας να «κτιστεί εν λαμπρόν πολυτεχνείον». Το ίδρυμα το οποίο έμελλε να κυριαρχήσει, διατηρώντας τα σκήπτρα της τεχνικής εκπαίδευσης στην πατρίδα μας.

Η λέξη «Πολυτεχνείο» έχει εμπεδωθεί στέρεα στην επίγνωση όλων μας ως μονοσήμαντα αντιστοιχιζόμενη με το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Το ίδρυμα της ακαδημαϊκής αριστείας, της τεχνολογικής καινοτομίας, της πρωτοπόρου έρευνας και των πανανθρώπινων ιδανικών της κοινωνικής προσφοράς. Το ίδρυμα της επιστήμης, της εκπαίδευσης και της μάθησης, στους κόλπους του οποίου έχουν γαλουχηθεί επιστημονικά γενιές μηχανικών οι οποίοι συνέδραμαν καθοριστικά στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του τόπου και συνεισέφεραν καταλυτικά στην οικοδόμηση και μεγέθυνση των υποδομών της χώρας.

Και πως, άλλωστε, θα μπορούσε να είναι διαφορετικά δεδομένου ότι έως το 1955, 118 χρόνια από την ίδρυσή του, το Πολυτεχνείο της Ελλάδας, το θεσμικά προσδιοριζόμενο ως κτήμα του έθνους, ήταν το μοναδικό πανεπιστήμιο στη χώρα επιφορτισμένο με την εκπαίδευση μηχανικών. Η ιστορία του ιδρύματός μας, διατρέχει, σχεδόν, το χρονικό διάστημα της ύπαρξης του νέου ελληνικού κράτους. Υπάρχει εδώ και 190 χρόνια. Και θα υπάρχει για άλλα τόσα κι ακόμη περισσότερα, αναλαμβάνοντας πάντοτε το ευγενές άχθος για την εκπαίδευση των νέων αυτής της χώρας συνεισφέροντας κατ' αυτόν τον τρόπο στο μέλλον του τόπου.

Εμείς, τα μέλη της μεγάλης Πολυτεχνειακής μας οικογένειας, είμαστε ευγνώμονες στην κοινωνία και την πολιτεία για την εμπιστοσύνη που δείχνουν στο ίδρυμα και τους ανθρώπους του. Είμαστε περήφανοι για τους 70.000, καταγεγραμμένους

από το 1890, αποφοίτους μας, τα επιτεύγματα και τις επιτυχίες τους. Άλλωστε η πλατιά πλειοψηφία των τεχνολογικών εξελίξεων στη χώρα είχε ως λίκνο το πανεπιστήμιο που συμβολικά τούτος εδώ ο χώρος αντιπροσωπεύει. Είμαστε περήφανοι για τους φοιτητές μας και παραμένουμε προσηλωμένοι στην ιστορία και την παράδοσή μας, πατώντας στέρεα στους ισχυρούς ώμους εμβληματικών προσωπικοτήτων που επιτέλεσαν τιτάνιο ακαδημαϊκό έργο. Βαδίζουμε στα χνάρια των δασκάλων μας και των δασκάλων των δασκάλων μας.

Η σημερινή μέρα είναι αφιερωμένη σε έναν εκ των σημαντικότερων. Σήμερα είναι ημέρα διπλής γιορτής για το Πολυτεχνείο. Υποδεχόμαστε στους χώρους του, μετά από χρόνο, το διάστημα του οποίου χάνεται στα βάθη της λήθης, τον πρώτο πολίτη της χώρας. Και αποδίδουμε με ταπεινότητα και άμετρο σεβασμό την προσήκουσα τιμή σε ένα εξέχον μέλος της κοινότητάς μας. Τον Ομότιμο Καθηγητή της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Θεοδόση Τάσιο.

Ο Θεοδόσης Τάσιος έχει δεχθεί πληθώρα τιμητικών διακρίσεων στη μακρά πορεία του και σήμερα είναι η σειρά του Ιδρύματος στο οποίο μεγαλούργησε και υπηρετεί για σχεδόν 80 χρόνια να υποκλιθεί στην προσωπικότητα, τη συνεισφορά και τα επιτεύγματά του. Η ακαδημαϊκή διαδρομή του μακρά και το έργο του επιβλητικό. Εισήχθη στο Πολυτεχνείο το 1948. Αναγορεύτηκε διδάκτωρ το 1958 και τακτικός καθηγητής το 1969. Θεράπευσε πληθώρα αντικειμένων της επιστήμης του Πολιτικού Μηχανικού, όπως έρευνα σκυροδέματος, εδαφομηχανική και θεμελιώσεις, μηχανική της τοιχοποιίας, σεισμική συμπεριφορά κτιρίων και γεφυροποιία. Συνέβαλε καθοριστικά με την παρουσία του, την προσωπικότητά του και το έργο του, στη διαμόρφωση του σύγχρονου Πολυτεχνείου. Κι ως μην υπάρχει καμία αμφιβολία: το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο μεγαλουργεί και θα συνεχίσει με συνέπεια τη δημιουργική του πορεία διότι βασίζεται στην παράδοση, το έργο και την ιστορία που μας κληροδότησαν ακαδημαϊκοί τιτάνες όπως ο Θεοδόσης Τάσιος.

Πνεύμα οξύ, σκέψη διαυγής, κρυστάλλινη. Άνθρωπος ευγενής, προσηνής, ευπροσήγορος. Σε κερδίζει με τις πρώτες του λέξεις. Γλωσσotέκτονας και συνάμα άριστος χρήστης της γλώσσας, στον βαθμό που κατόπιν αναζητάς στο λεξικό το νόημα των λέξεων που χρησιμοποιεί με τόσο μεγάλη άνεση. Προσωπικότητα πολυσχιδής, με έργο ογκώδες το οποίο συνεχίζει ακάματα και με ενάργεια. Το πρόσφατο έργο του «Αρχαία Ελληνική Στρατιωτική Τεχνολογία» αποτελεί την επιτομή των τεχνουργημάτων, μεθόδων και διαδικασιών που χρησιμοποιούσαν οι πρόγονοί μας στον πόλεμο, τα οποία περιγράφει, 2.5 χιλιετίες μετά, με εντυπωσιακά επιμελή λεπτομέρεια, την οποία θα ζήλευαν ακόμη κι οι ιστορικοί των αρχαίων χρόνων.

Ο Θεοδόσης Τάσιος, διαθέτει αναρίθμητα χαρίσματα τα οποία στη διαδρομή του χρησιμοποίησε αναζητώντας το κοινό καλό, και όπως ο ίδιος εξηγεί, «τη συνισταμένη του ατομικού ήθους». Το εντυπωσιακότερο όμως όλων είναι ότι αυτή η δημιουργικά ανήσυχη προσωπικότητα με την ακατάβλητη γνωσιολογική αναζήτηση, συνδυάζει με απίστευτη αρμονία τον ψυχρό ορθολογισμό του μηχανικού με την ψυχική ευαισθησία του φιλοσόφου. Ο Θεοδόσης Τάσιος, δεν είναι απλά ένας επιστήμονας, που καλύπτει κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του, μονοσήμαντα ένα αντικείμενο. Ο Θεοδόσης Τάσιος είναι ένας ευφυής στοχαστής, πολυμαθής και ευρυμαθής, που με τη σκέψη και το έργο του επηρέασε καταλυτικά τη σύγχρονη Ελληνική διανόηση.

Η διάνοιά του δεν παρέμεινε δεσμευμένη και προσηλωμένη σε στενά περιθώρια. Με την ίδια ευκολία που σχεδίαζε γέφυρες, μπορούσε να εντρυφήσει σε ανθρωποκεντρικά αντικείμενα των οποίων ουκ έστιν αριθμός: γλωσσολογία, ιστορία, κοινωνιολογία, φιλοσοφία, ηθοποιεία, μουσική και τέχνες, πολιτειολογία, καθιστώντας τον ένα σύγχρονο homo universalis.

Εξοχότατε κύριε Πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας

Έμπλεος συγκίνησης και ενθουσιασμού, σας καλώ στο βήμα. Καλώ στο βήμα τον πρώτο πολίτη της χώρας, ώστε η απόδοση τιμής στον Θεοδόση Τάσιο, τον αεικίνητο εργάτη της επιστήμης, τον εμπνευσμένο δάσκαλο, τον πολυμαθή ακαδημαϊκό, τον δικό μας Πολυτεχνίτη, να λάβει τα χαρακτηριστικά που αρμόζουν σε έναν Μεγάλο Έλληνα.

Χαιρετισμός Α.Ε. Προέδρου της Δημοκρατίας, κύριου Κωνσταντίνου Αν. Τασούλα

«Υπάρχει η έννοια της αναγνωρίσεως και αν πας στο άλλο άκρο υπάρχει και η έννοια της παραγνώρισης. Η παραγνώριση είναι μια ποινή, είναι τιμωρία, είναι μια συμπεριφορά η οποία έχει να κάνει με το φθόνο, την μικρότητα και την περιφρόνηση. Όμως το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο αναγνωρίζει την αξία. Βρισκόμαστε στο κτίριο Αβέρωφ. Ένα από τα έργα αναγνωρίσεως που έχει κάνει το Πολυτεχνείο είναι και το "Μετσόβιο Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας". Στην γενέτειρα των Ευεργετών, το Μέτσσοβο, το Πολυτεχνείο έκτισε ένα πρότυπο αποκεντρωμένο συγκρότημα μεταπτυχιακών σπουδών αναγνωρίζοντας τη σημασία που έχει η ανάπτυξη των ορεινών περιοχών της Ελλάδος, οι οποίες καταλαμβάνουν περίπου του 70% της ελληνικής επικράτειας.

Είναι επίσης η αξία της αναγνωρίσεως εκείνο που μας έφερε σήμερα εδώ προκειμένου να τιμήσουμε την προσφορά ενός σημαντικού συναδέλφου σας, ενός σημαντικού Καθηγητού, ενός σημαντικού Φιλοσόφου. Αναγνωρίζουμε την προσφορά στην επιστήμη και στην κοινωνία ενός σπουδαίου Καθηγητού του ο οποίος, κατά την ομηρική διατύπωση "τιμής και αιδούς έμμορος εστί", "είναι άξιος τιμής και σεβασμού".

Σε εποχές κατά τις οποίες η κοινωνία αναζητεί προσανατολισμό της συλλογικής της πορείας, η Πολιτεία οφείλει να στρέφει το βλέμμα της σε εκείνους που αναδεικνύουν, με τον βίο και το έργο τους, ότι η γνώση μπορεί να γίνεται ευθύνη και η σκέψη πράξη προσφοράς. Η σημερινή τιμητική εκδήλωση δεν περιορίζεται μόνο στην διαδρομή ενός στοχαστή. Αφορά το παράδειγμα ενός ανθρώπου που υπηρέτησε με συνέπεια την ιδέα ότι ο πνευματικός μόχθος είναι δημόσιο αγαθό που συμβάλλει καθοριστικά στην ενδυνάμωση και τη συνοχή της κοινωνίας.

Θα ήθελα να εστιάσω σε μια φράση του Θεοδόση Τάσιου, όπως την μνημονεύει ο Άρης Κωτοπόδης, στην εισαγωγική παρουσίαση της πολύπλευρης προσωπικότητας του τιμώμενου σήμερα Καθηγητή, στο πρόσφατο αφιέρωμα του περιοδικού Νέα Εστία: "Το Είναι στέκει ενιαίο – κι αυτό το γεγονός καθιστά επιτακτική την υποστασιακή ολοκλήρωση". Αυτή την "υποστασιακή ολοκλήρωση" επιδίωξε στον μακρό και γόνιμο βίο του ο Θεοδόσης Τάσιος, και εξακολουθεί να την επιδιώκει, υποδεικνύοντας και πραγματώνοντας ένα ευ ζην, το οποίο αρδεύεται από το κλασικό ιδεώδες της πολυμερούς καλλιέργειας (το "πολύτροπον" του Ομήρου, την πλατωνική παιδεία ως διαδικασία "περιαγωγής" της ψυχής, την "ενέργεια κατ' αρετήν" του Αριστοτέλη) και αντλεί από το ουμανιστικό credo ότι ο άνθρωπος είναι ελεύθερος να αυτοδιαμορφωθεί.

Πολυσχιδής προσωπικότητα, ο Θεοδόσης Τάσιος διέπρηξε τα όρια της επιστήμης του, της πολιτικής μηχανικής: επεκτάθηκε στην επιστημολογία, την ηθική της τεχνολογίας, την ιστορία των επιστημών, την οικονομία, την ιστορία, την αισθητική, τη φιλοσοφία της παιδείας, της επικοινωνίας, της ανταγωνιστικότητας, το περιβάλλον· ενδιέτριψε στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία συνδυάζοντάς την δημιουργικά με τα ενεργά ενδιαφέροντά του· εντρίφθηκε στη νεοελληνική γλώσσα, αγωνιώντας

για την κακοποίηση και την φθορά της· καλλιέργησε το πάθος του για τις τέχνες αλλά και για τη δημοτική μας παράδοση, φθάνοντας μάλιστα, σχετικά πρόσφατα, να εκδώσει ένα CD όπου ερμηνεύει δημοτικά μας τραγούδια, και αποτέλεσε υπόδειγμα δημόσιου διανοούμενου, σχολιάζοντας με τόλμη και παρρησία πλήθος καιρίων, για την επιστημονική και κοινωνικοπολιτική μας συνθήκη, θεμάτων, στη διασάφηση των οποίων ενέπλεκε πάντοτε και τη φιλοσοφική προβληματική.

Μηχανικός, λόγιος, στοχαστής, φιλότεχνος, ενεργός πολίτης, ο Θεοδόσης Τάσιος δεν έχασε "τη σοφία στη γνώση, δεν απώλεσε τη γνώση στην πληροφορία" - για να παραφράσω διά της αντιστροφής τους στίχους του Τ.Σ. Έλιοτ από τη σύνθεσή του "Ο Βράχος". Απεναντίας, απ' ενός αξιοποίησε την πληροφορία επ' ωφελεία της γνώσης και απ' ετέρου ενστάλαξε στη γνώση μια σοφία αποκτημένη από τη μετατροπή της εμπειρίας σε κατανόηση, την καλλιέργεια της κρίσης και του μέτρου, την ηθική άσκηση.

Θέλησε, όπως ο ίδιος λέει, "να συμβάλει στη βελτίωση της γνωσιακής και ηθικοπολιτικής αυτοσυνειδησίας μας". Και από τη θέση του ως δασκάλου -ενός δασκάλου που τον ευγνωμονούν γενεές επιστημόνων- δεν αρκέστηκε στη "μετακένωση γνώσεων" αλλά προσπάθησε να ωθήσει τους φοιτητές του στη γόνιμη μαθητεία, τούτέστιν στην διερώτηση, την αμφιβολία, την επίμονη προσπάθεια και τη συμμετοχή, στην ενίσχυση της κριτικής ικανότητας και στην καλλιέργεια της κοινωνικής ευθύνης, προσφέροντας αξιακά πρότυπα, διδάσκοντας διά του παραδείγματος.

Είναι παγκοίως γνωστή και διεθνώς αναγνωρισμένη η επιστημονική εμβέλεια του Θεοδόση Τάσιου, την οποία εν τάχει θα διεξέλθω. Ως καθηγητής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, διαμόρφωσε επί δεκαετίες το πεδίο της δομοστατικής στην Ελλάδα. Η έρευνά του στο οπλισμένο σκυρόδεμα, η ανάπτυξη μεθοδολογιών ανάλυσης και η συμβολή του στη σεισμική μηχανική αποτελούν σημεία αναφοράς για την ελληνική και τη διεθνή βιβλιογραφία. Η διεθνής του παρουσία, η διδασκαλία του σε πανεπιστήμια της Ασίας, της Μέσης Ανατολής και της Ευρώπης, οι πάμπολλες διακρίσεις του, επιβεβαιώνουν τη σπουδαία συνεισφορά του στη διαμόρφωση σύγχρονων προτύπων τεχνικής σκέψης. Αλλά αυτό που ξεχωρίζει το έργο και την στάση του Θεοδόση Τάσιου είναι ότι δεν αντιμετώπισε την τεχνολογία ως ουδέτερο εργαλείο, αλλά ως πολιτισμικό φαινόμενο.

Με τα κείμενά του αλλά και με τη δράση του ως μέλους της Εταιρείας για τη Διερεύνηση της Αρχαιοελληνικής και Βυζαντινής Τεχνολογίας ανέδειξε τον ρόλο της τελευταίας στην ανάπτυξη της αφηρημένης σκέψης στην αρχαία Ελλάδα· ανατρέχοντας, στο πλαίσιο της έρευνάς του, στα κείμενα των φιλοσόφων της κλασικής εποχής, στον Δημόκριτο, στον Πλάτωνα και στον Αριστοτέλη, και αναλύοντάς τα, πρότεινε την ιδιαίτερος ενδιαφέρουσα ιδέα ότι η τεχνολογική επινόηση επέδρασε σημαντικά στην ανάδυση της επιστημονικής και ορθολογικής σκέψης. Έτσι, προσέφερε ένα νέο ερμηνευτικό πλαίσιο για την κατανόηση της αρχαιότητας και συνέβαλε στη γεφύρωση δύο συχνά διαχωρισμένων πεδίων: που δεν πρέπει να τα διαχωρίζουμε τελικά όπως απέδειξε: της τεχνικής επιστήμης και των ανθρωπιστικών σπουδών.

Εκεί ακριβώς, σ' αυτή τη συνάντηση της τεχνικής γνώσης με τη φιλοσοφική ερμηνεία, αναδεικνύεται και η βαθύτερη συμβολή του Θεοδόση Τάσιου στο δημόσιο βίο. Γιατί ο ίδιος δεν αντιμετώπισε ποτέ τη σκέψη ως κλειστό σύστημα ειδικών, αλλά ως δύναμη που οφείλει να επιστρέφει στην κοινωνία και να διαμορφώνει συνειδησίες. Η σκέψη και ο λόγος συνδέονται άλλωστε άρρηκτα με την ποιότητα, την ευρωστία και την αντοχή της Δημοκρατίας. Η σκέψη και ο λόγος είναι οι εκφράσεις του πνεύματος που προσδίδουν στη Δημοκρατία τη δύναμη, την ικανότητα και την αυτοπεποίθηση ώστε να διαφωτίζει και να καταπολεμά τη διαστρέβλωση της αλήθειας που μπορεί, αν αφεθεί ανεξέλεγκτη, όπως συμβαίνει κατά κόρον στην εποχή μας, να παρασύρει στον διχασμό και στην ανελευθερία ακόμα και μια τεχνικά προηγμένη κοινωνία.

“Νάφε και μέμνασ’ απιστείν” έλεγαν οι αρχαίοι Έλληνες, “να είσαι νηφάλιος και να θυμάσαι να είσαι δύσπιστος”. Και αυτό είναι μια ολόκληρη φιλοσοφική σκέψη, όχι αναίδης, δύσπιστος. Και αυτό είναι η μέθοδος καταπολέμησης της σημερινής παραπληροφόρησης, η οποία μπορεί να αντιμετωπισθεί με τη φιλοσοφία, αλλά και με απλούστερα όπλα, όπως η απλή δυσπιστία, η οποία δεν οδηγεί σε αρνητικότητα, αλλά σε έλεγχο της πληροφορίας.

Και αυτή ακριβώς η αντίληψη για τη σκέψη ως ευθύνη απέναντι στο δήμο εξηγεί την ενασχόλησή του Τάσιου με ένα πεδίο καθοριστικό για την ποιότητα της δημόσιας ζωής, που δεν είναι άλλη παρά η γλώσσα.

Ο Τάσιος εκκινεί από την υπόδειξη του Τζων Λοκ: “Οι λέξεις πρέπει να χρησιμοποιούνται με προσοχή, διότι διαμορφώνουν τον τρόπο της σκέψης μας”. Κάπως έτσι, ο Θεοδόσης Τάσιος, ζωντανό παράδειγμα της αναντίρρητης αλήθειας πως όσο πληρέστερα κατέχει κανείς τη γλώσσα, τόσο πιο ποιοτικά διανοείται, ασχολήθηκε με τα πρακτικά ζητήματα της νεοελληνικής γλώσσας ως “έμμενος χρήστης του φιλοσοφικού και επιστημονικού λόγου”, όπως αυτοχαρακτηρίζεται, με ειδικές, ως εκ τούτου, εκφραστικές ανάγκες.

Από την βελτίωση του ισχύοντος μονοτονικού συστήματος έως την υποδοχή της νέας ορολογίας από την ελληνική γλώσσα, από την “αγγλοπλημμύρα” -ο όρος δικός του- που μας κατακλύζει, παρασύροντας τις γλωσσικές μας αντιστάσεις και οδηγώντας μας προς μια βαρβαρική μιξο-ελληνική έως τον εξοστρακισμό παλαιότερων τύπων της γλώσσας μας (π.χ. την απαραίτητη νοηματικά μετοχή) των οποίων η χρήση θα προσέδιδε μεγαλύτερη ακρίβεια και πυκνότητα στον λόγο, ο Θεοδόσης Τάσιος εξαιρεί την ανάγκη να βρεθεί ισορροπία ανάμεσα στην παραδεδομένη γλωσσική πραγματικότητα του χθες και τις πολυειδείς και απαιτητικές γλωσσικές χρήσεις του παρόντος. Μεριμνά ακόμα και για την έμφυλη δικαιοσύνη της γλώσσας μας όταν προτείνει εκφραστικούς τρόπους για την αναγνώριση του γυναικείου φύλου στον προφορικό και τον γραπτό λόγο. Και πάντως, θλίβεται όταν ακούει να μιλιούνται “με βαρβαρισμούς δεινούς τα ελληνικά” - για να θυμηθούμε και τον Καβάφη - και δεν διστάζει να εκφράσει αυτή τη δυσανεξία του και στον δημόσιο λόγο.

Κι αυτός, ο δημόσιος λόγος, είναι ένας χώρος στον οποίο ο Θεοδόσης Τάσιος έχει δώσει έξοχα δείγματα τόλμης αλλά και νηφαλιότητας, ήθους και βάθους. Υπέρμαχος του ορθολογισμού, της επιστημονικής τεκμηρίωσης και της κοινωνικής ευθύνης, με λόγο εμβραπτισμένο στην λεπτή ειρωνεία και τον χιούμορ, ανέδειξε την ανάγκη για κριτική σκέψη, για αναζήτηση της αλήθειας, για κατανόηση του εαυτού και του Άλλου, για εθνική αυτοσυνειδησία.

Υπερβαίνοντας τα όρια της ειδικότητάς του, αναδεικνύοντας την τεχνολογία ως ανθρώπινη δραστηριότητα με πολιτισμικό βάθος, ηθικές προϋποθέσεις και κοινωνικές συνέπειες, προσηλωμένος στο αδαπάνητο κεφάλαιο της ελληνικής γραμματείας, λειτουργός και διάκονος της Παιδείας την οποία έχει χαρακτηρίσει τόσο ποιητικά “εισπνοή παρελθόντος και εκπνοή μέλλοντος”, θηρευτής της ευδαιμονίας, της φιλίας, της αρετής -που μπορεί να είναι “έξις προαιρετική” για τον Αριστοτέλη, αλλά για τον άνθρωπο που τιμάμε σήμερα υπήρξε αναγκαία-, ο Θεοδόσης Τάσιος είναι ένας σύγχρονος homo universalis, ένας ουμανιστής που αντιλαμβάνεται τον άνθρωπο ως πολυδιάστατο, πολυμήχανο, πολύδοξο και πολύδωρο ον, το οποίο αντιστέκεται στην στειρότητα της υπερεξειδίκευσης, στη μονοδιάστατη ύπαρξη, στην ηθική ατονία, και κερδίζει μέσω της παιδείας και της ηθικής αυτοκαλλιέργειας την ικανότητα να συνδέει διαφορετικά πεδία γνώσης, να λειτουργεί με δημιουργικότητα, ευελιξία και υπευθυνότητα σε έναν πολύπλοκο κόσμο, να αυτοπραγματώνεται. Ό, τι υπήρξε -και παραμένει- ο ίδιος, δηλαδή, τιμώντας την επιστήμη, την κοινωνία και την πνευματική ζωή της πατρίδας μας.

Γι’ αυτό και η τιμή που αποδίδουμε σήμερα δεν αφορά μόνο έναν σπουδαίο βίο. Στρέφεται προς το μέλλον που οφείλουμε

να διαμορφώσουμε: προς το ήθος μιας κοινωνίας που πορεύεται με τη γνώση ως δημόσιο αγαθό και αξιώνει η σκέψη της να συνοδεύεται από ευθύνη, ώστε η πνευματική δημιουργία να γίνεται δύναμη Δημοκρατίας, δύναμη συνοχής, προόδου και κοινής πορείας».

Ομιλία Ομότιμου Καθηγητή Ε.Μ.Π. Γιώργου Γκαζέτα

Εξοχότατε κύριε Πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας,

Μεγάλη τιμή που μου ανατέθηκε να συμμερισθώ μερικές σκέψεις-μου για τον Δάσκαλό μας! Δεν θα αναφερθώ στην αδιάκοπη, επί 70 σχεδόν έτη, συμβολή-του **στην τεχνολογία του πολιτικού μηχανικού, στην σύλληψη και συγγραφή τεχνικών Κανονισμών**, στην βελτίωση της ελληνικής γλώσσας, στην φιλοσοφία, στην νεώτερη ελληνική «πνευματική» ιστορία, στην ηθο-πολιτική, στην μελέτη των συναισθημάτων των ζώων, στην τέχνη.

Επειδή η σημερινή αφιέρωση στον Καθηγητή είναι τού Πολυτεχνείου, θα αναφερθώ πρώτα στην ανυπέβλητη Εκπαιδευτική του συμβολή στην Σχολή μας, απ' το 1955 έως σχεδόν σήμερα, εν μέσω και δύσκολων καιρών. Και μετά, θα αναφερθώ στην μεγάλη προσπάθειά του για την Ανάδειξη της Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας.

Όταν πρόκειται να μιλήσει κανείς για έναν ακαδημαϊκό Δάσκαλο όπως ο Θεοδόσιος Τάσιος, εύλογο είναι να ξεκινήσει από μίαν (ας την πούμε) «**Ανατομία του Διδακτικού Ενεργήματος**» (όπως το λέει ο ίδιος), για να δούμε πώς εννοούσε (και εννοεί) την Διδακτική λειτουργία, όπως την αφομοιώσαμε και απολαύσαμε οι φοιτητές του. Η διδακτική λοιπόν πρέπει να περιλαμβάνει:

- (1) **Μεταβίβαση γνώσεων** κατά την προπτυχιακή κυρίως διδασκαλία («μετακένωση» γνώσεων την ονόμαζε ο Κοραΐς και υιοθετεί ο Τάσιος) — φάση θεμελιώδης. Στην αρχή θα διατεθεί μια πρώτη ύλη γνώσεων, κι ύστερα θα ασκηθεί η κρίση. Η εκπληκτική, εν πολλοίς δε αυτοδίδακτη, **εισβάθος κατανόηση και ευρυμάθεια** του Τάσιου (γνώση που «ξεχειλίζει» όπως λέμε) στο σκυρόδεμα, στην μηχανική, στην αντισεισμική, στην εδαφομηχανική, επιτελούσε αυτήν την απαίτηση με τον καλύτερο τρόπο.
- (2) **Ορθή χρήση της ελληνικής γλώσσας και τεχνικής ορολογίας**. Μέσω της Γλώσσας γίνεται η έκφραση τού προς μετάδοση γνωστικού αντικείμενου. Αυτό είναι το μονοπάτι μέσω του οποίου η Γνώση μεταβιβάζεται απ' τον εγκέφαλο του Δασκάλου στον εγκέφαλο του Μαθητή. Η Γλώσσα είναι κατά τον Τάσιο καίριος **μεσάζων παιδείας**. Δεν χρειάζεται νομίζω να τονίσω ότι ο Δάσκαλος ήταν και είναι γλωσσο-στοχαστής, γλωσσο-πλάστης, και γλωσσο-χειριστής άφθαστος, όπως καλά γνωρίζουμε.
- (3) Η μετάδοση γνώσεων επιταχύνεται πολύ εάν ο Μαθητής οδηγηθεί σταδιακά απ' τον Δάσκαλο να ανακαλύψει (ξανά) μόνος του τη διαθέσιμη γνώση, μέσω **κατάλληλης μαιευτικής**. Έτσι, η μνήμη ενισχύεται, η κριτική στάση ενθαρρύνεται – αλλά και πρόσθετη διανοητική ικανοποίηση παίρνει ο Μαθητής. Στο μάθημα, ο Τάσιος, μέσω ερωτήσεων σταδιακά αυξανόμενης δυσκολίας, μας έκανε να αισθανόμαστε ότι οδηγηθήκαμε μόνοι-μας στη λύση

(ακόμη και δύσκολων προβλημάτων).

- (4) Η πανεπιστημιακή διδασκαλία σκοπεύει **και** στην ανάπτυξη **κριτικού πνεύματος**: Ο επιστήμονας δεν είναι «αποθηκευτής» γνώσεων – πρέπει να διακρίνει και να φανερώνει όποια σφάλματα (δικά-του ή των άλλων), μιάς κι η Επιστήμη είναι Ανα-κάλυψη, και όχι Από-κάλυψη. Η δέ ανάπτυξη του κριτικού πνεύματος είναι διδακτικώς δυσχερέστατη —δεν είναι απλή «μετακένωση» γνώσεων!
- (5) Η **καλλιέργεια ερευνητικού πνεύματος**, ένα απ' τα δυσκολότερα εκπαιδευτικά αιτήματα. Η παραγωγή νέας επιστημονικής γνώσης απαιτεί την επιστράτευση πρόσθετων διανοητικών, αλλά και συναισθηματικών μηχανισμών — βαθεία κατανόηση, φαντασία, έλεγχος, επιμονή. Κι όλα τούτα «διδάσκονται» μόνον μέσω **Μαθητείας** δίπλα σ' έναν Ερευνητή-Δάσκαλο. **Με την άδειά σας**, θέλω να σας μεταφέρω την προσωπική-μου τριπλή τύχη **να γευσθώ όλης αυτής της Μαθητείας** δίπλα στον Τάσιο: πρώτα ως φοιτητής στα θρανία του ΕΜΠ και πρώιμος ερευνητής για την διπλωματική-μου εργασία, 4 χρόνια αργότερα ως συσσυγγραφέας ενός πρωτοποριακού Προσχεδίου Ελληνικού Αντισεισμικού Κανονισμού, και μετά ως μέλος-συνεργάτης στην δημιουργία Ευρωκωδίκων. Έτσι ολοκληρώθηκε η Μαθητεία μου μαζί του — η πρώτη φάση τουλάχιστον.
- (6) Η «**δημιουργία Σχολής**» η οποία σημαίνει την ανάπτυξη ενός μονίμου πλαισίου **συλλογικής καλλιέργειας** της Επιστήμης και Τεχνολογίας, όπου οι μεταπτυχιακοί, διδακτορικοί και μεταδιδακτορικοί ερευνητές, οι εξωτερικοί συνεργάτες, αλλά και οι επηρεαζόμενοι από τις διαλέξεις και δημοσιεύσεις-του μηχανικοί-επιστήμονες της πράξης, εφαρμόζουν συστηματικά και προωθούν πρωτοποριακές μεθόδους και τεχνικές που πηγάζουν ή εμπνέονται από τον Δάσκαλο. Ο Τάσιος άριστευσε στο θέμα αυτό, όπως το επιβεβαιώνει η κοινότητα των μηχανικών.
- (7) **Παράδειγμα βίου**. Επειδή, ως γνωστόν, η προσωπικότητα του Δασκάλου επηρεάζει πολλαπλώς και όχι μόνον γνωσιακά την ανάπτυξη του μαθητή, το παράδειγμα **βίου** που παρέχει ένας εμβληματικός Δάσκαλος ενδέχεται να γίνει **παράδειγμα και** στον δικό του **βίο**, με την ελπίδα να καταστεί ο Φοιτητής «**κοινωνός επιστημονικού ήθους και ανιδιοτελούς αναζήτησης της αλήθειας**». Αυτή ήταν μόνιμη φιλοδοξία του Δασκάλου μας Θεοδόση Τάσιου.

Πέραν όμως από τους φοιτητές, ο Τάσιος στόχευε σε προσπάθεια προσφοράς γνώσεων σε ένα ευρύτερο κοινό, όχι μόνον μηχανικών, μέσω της συγγραφής **30** βιβλίων (εκτός των τεχνικών συγγραμμάτων), **300** περίπου επιφυλλίδων, καθώς και εκατοντάδων δημοσίων διαλέξεών-του, σε όλη την Ελλάδα μάλιστα, που έχουν συμβάλει ώστε στην ελληνική κοινωνία να είναι οικείες αρκετές απ' τις ιδέες και δράσεις του.

Στον ελάχιστο χρόνο που μου απομένει, διερωτώμουν ποιόν άλλον τομέα δραστηριότητας του Τάσιου να θυμηθούμε εδώ απόψε ανάμεσα στο μεγάλο εύρος των επιτευγμάτων-του: στην Μηχανοτεχνία, στην Φιλοσοφία, ή στην αφιέρωση ζωής στην σύνταξη κανονισμών στην Ελλάδα και διεθνώς (Ευρώπη, Νότια Αμερική, Αφρική) — αφήστε δε που δεν μπορώ να μνήμηνονεύσω ακόμη και τον προ-διετίας δίσκο του **Δημοτικής Μουσικής, παρακαλώ**, όπου τραγουδάει ο ίδιος ηπειρώτικα και θεσσαλικά τραγούδια ... Τελικά όμως επέλεξα το έργο του ως Ιστορικού της Τεχνολογίας της Αρχαίας Ελλάδος.

Ο Τάσιος (δικαίως, νομίζω) εκπλήσεται απ' το γεγονός ότι η σύγχρονη Νεοελληνική αντίληψη για τον Αρχαίο Ελληνικό Πολιτισμό **Υ Π Ο Τ Ι Μ Α εντελώς** την τεράστια σημασία την οποία οι ίδιοι οι Αρχαίοι Έλληνες έδιναν στην Τεχνολογία — ανέκαθεν μάλιστα, απ' την Μυκηναϊκή έως και την Ελληνιστική Εποχή (πάνω δηλαδή από μία χιλιετία). Σ' αυτήν δε την υποτίμηση ο Τάσιος αποδίδει ενμέρει τις μειωμένες επιδόσεις

της χώρας-μας στην σύγχρονη Τεχνολογία. Τον λογιωπατισμό, υπαινίσσεται ως κυρίως υπεύθυνο...

Η αντίδραση του Τάσιου σ' αυτήν την κατάσταση είναι, νομίζω, άλλη μία περίπτωση μεθοδικής και έμμονης δράσης προς έναν υψηλό στόχο κοινής ωφελείας. Έτσι:

- (α) Προ 30-ετίας, ιδρύει (μαζί με άξιους συνεργάτες) την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης της Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας. Σε αυτήν συμπορεύονται: ιστορικοί, αρχαιολόγοι, αρχιτέκτονες, μηχανικοί, φυσικοί επιστήμονες — μια ιδιαίτερως παραγωγική αλληλεπίδραση που έδωσε καρπούς
- (β) Οργανώνει μια μεγάλη σειρά από πρωτότυπες Εκθέσεις **ομοιωμάτων Αρχαίας Τεχνολογίας**: στην Ελλάδα, στην Κύπρο, στην Γερμανία, στην Κίνα, στην οποία μάλιστα η σχετική Έκθεση κράτησε ολόκληρο χρόνο.
- (γ) Εκατοντάδες διαλέξεις, σεμινάρια, αρχαιο-γνωστικές εκδρομές, που έχουν διαδώσει τις ιστορικές γνώσεις περί Αρχαίας Τεχνολογίας σε ευρύτερο κοινό. Κι ένας ειδικός **ιστότοπος** φιλοξενεί όλες τις σχετικές δραστηριότητες.
- (δ) Διοργανώνει **3 διεθνή Συνέδρια** με θέμα την Τεχνολογία της Αρχαίας Ελλάδος. Το τελευταίο στο Μέγαρο Μουσικής τον περασμένο Απρίλιο, με μεγάλη, όντως διεθνή, επιτυχία.
- (ε) Ο Τάσιος (με 2 συνεργάτες) παράγει **4 ταινίες animation** ("εικονο-κινητικές" τις λέει) με σημαντικά θέματα Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας. Η τελευταία, μάλιστα, δείχνει πώς, στην Αλεξάνδρεια των Πτολεμαίων, διέθεταν όλα τα επί μέρους στοιχεία της τεχνολογίας για την κατασκευή μιάς ατμοκίνητης **υδραντλίας**, [σας θυμίζει κάτι ελπίζω] ήταν εκείνη που πυροδότησε την βιομηχανική επανάσταση στην Αγγλία 2 χιλιετίες αργότερα — οι Αλεξανδρινοί όμως δεν είχαν προλάβει να ενώσουν λειτουργικώς τα επιμέρους στοιχεία μεταξύ τους! Το έκανε ο Τάσιος στην ταινία, κατά έναν φυσικό τρόπο.
- (στ) Παραλλήλως, ο Καθηγητής μας δημοσιεύει άρθρα και επιφυλλίδες για το θέμα της Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας, ενώ έχει εκδόσει και τρία σχετικά βιβλία, δύο στην αγγλική:

- "Civil Engineering in Ancient Greece" και
- "On Ancient Greek Technology" (βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών).

ενώ προ ημερών κυκλοφόρησε και το τρίτο του βιβλίο 500 σελίδων, με 300 εικόνες και ιδιόχειρα σχέδια, με τίτλον: «**Αρχαία Ελληνική Στρατιωτική Τεχνολογία**». Πρόκειται για ένα βιβλίο αναφοράς, που θα σάς καταπλήξει, με 400 (λεπτομερείς) παραπομπές σε αρχαίους, βυζαντινούς, και νεώτερους συγγραφείς.

Χρόνια τώρα διερωτώμαι:

- Πρώτον, πέρα απ' το σπάνιο ταλέντο του, **πού** άραγε βρίσκει την **ενέργεια** να φέρει εις πέρας: τόσες οργανωτικές και συγγραφικές δράσεις, τόση συνθετική μελέτη κειμένων πάσης φύσεως — αντί να ασχολείται μόνον με την επιστήμη του και συγγραφή "papers"?
- Δεύτερον, **πού** βρίσκει τον **χρόνο** να ερευνά και να σχολιάζει τόσα ετερόκλητα αντικείμενα? Και από πού η **διάθεση**?

Πώς εντέλει ερμηνεύεται το "**Φαινόμενο Τάσιος**"?

Σκέφτομαι ότι εκτός προφανώς πολλών άλλων ερμηνειών, μπορούμε να το αποδώσουμε **καί** στην **εσωτερική δύναμη** την οποία υποδηλώνει η δική του φράση:

"χρωστάω ακόμη πολλά να ανταποδώσω στην Κοινωνία που μ' έθρεψε και με ανέδειξε". Μια υπέροχη σε σεμνότητα δήλωση ενός Δημοκρατικού Πολίτη, αγαπημένου Δασκάλου, ή ενός "**Legendary Old Master**", όπως τον ανέδειξε το 17^ο Παγκόσμιο Συνέδριο Αντισεισμικής στην Ιαπωνία το 2021, σε ειδική συνεδρία που τού είχε οργανώσει «**για να τον γνωρίσουν οι νέοι Μηχανικοί του κόσμου**».

Αυτόν τον μεγάλο Φίλο μας, Δάσκαλο, και υπόδειγμα Ανθρώπου, τιμούμε απόψε Εξοχότατε Κύριε Πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Ομιλία Ομότιμης Καθηγήτριας Ε.Μ.Π. Ελισσάβετ Βιντζηλαίου

Εξοχότατε Κύριε Πρόεδρε της Δημοκρατίας,

Πολλοί από εμάς, σ' αυτήν την αίθουσα, γνωρίσαμε τον Θεοδόση Τάσιο ως δάσκαλο της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών, στην οποία υπηρέτησε επί δεκαετίες. Και δεν είναι υπερβολή να πω ότι για όλους εμάς είναι ένας δάσκαλος ξεχωριστός, αν όχι μοναδικός. Και τούτο όχι μόνο λόγω της βαθειάς και διαρκώς εμπλουτιζόμενης γνώσης του (μέσω της έρευνας και της εφαρμογής) επί των θεμάτων τα οποία δίδασκε. Πιστεύω ότι επίδραση της διδασκαλίας του, η εμβέλεια του Δασκάλου οφείλονται και στην ευρυμάθεια, στην καλλιέργεια, στην στάση ζωής, στην ενσυναίσθηση... Όλα τούτα και άλλα, μοιάζουν εκ πρώτης όψεως μη σχετιζόμενα, ας πούμε, με ένα μάθημα Ωπλισμένου Σκυροδέματος. Όμως, διαμορφώνουν την προσωπικότητα του Δασκάλου, ο οποίος μπορεί να διδάξει, να διαπαιδαγωγήσει και να εμπνεύσει νέους - υποψήφιους επιστήμονες και ενσυνειδητούς πολίτες.

Έτσι, όταν μου ανατέθηκε το τιμητικό καθήκον να μιλήσω σήμερα ενώπιόν σας για τον Δάσκαλό μας, επέλεξα -αντί να μιλήσω εγώ για τον Τάσιο- να αφήσω εκείνον να μας μιλήσει, μέσω δημοσιευμένων κειμένων του, περί ποικίλων θεμάτων Φιλοσοφίας, Επιστήμης, Τέχνης, Ιστορίας, Πολιτικής και Καθημερινού Βίου. Με την ελπίδα ότι η παράθεση των απόψεών του, μπορεί να δομήσει μια εικόνα περί Τάσιου, αυθεντικότερη από την όποια δική-μου περιγραφή.

Ο Τάσιος τονίζει πολύ την υποστασιακή ευδαιμονία την οποία προσφέρει η αριστοτελική θέση ότι «ο Διπλανός είν' ένας άλλος Εαυτός». Μια θέση για την οποία υποστηρίζει πως ήταν η βασική Αρχή της Αρχαιοελληνικής Ηθικής των κλασικών χρόνων. Προς τούτο παραθέτει πολλές φορές τα ακόλουθα εντυπωσιακά χωρία («Ξανά ο Αριστοτέλης», 2018, σ. 10) :

Σωκράτης: «Αν με εξανάγκαζαν ή να αδικήσω ή να αδικηθώ, θα προτιμούσα να αδικηθώ, παρά να αδικήσω».

Αριστοτέλης: «Πολλά να κάνω για χάρη των φίλων - κι αν χρειασθεί, να πεθάνω υπέρ αυτών»

Επίκουρος: «Ο σοφός πονάει περισσότερο όταν βασανίζουν έναν φίλον του, παρά όταν βασανίζουν τον ίδιον».

«Και να σκεφθείς», λέει ο Τάσιος, «ότι εδώ δεν επρόκειτο για θυσία, αλλά για μεγιστοποίηση της ηδονής» - αφού ο φίλος είναι άλλος Εαυτός.

Με μια τέτοια (θεωρητική, άς την πούμε) θεμελιώδη θέση περί του ηθικού ενεργήματος, ο Τάσιος θεωρεί ότι η φύση της Πολιτικής είναι Ηθικής κατηγορίας - δηλαδή αφορά μόνον προτεραιότητες Αξιών. Διοτι όλα τα άλλα είναι απλώς δράσεις γνωσιακής κατηγορίας, οι οποίες δεν χαρακτηρίζουν την Πολιτική καθεαυτήν. Επομένως, η Κοινωνική συμπεριφορά των Συμπολιτών-μας έχει την πιό βασική πολιτική σημασία. Το ίδιο

ισχύει, άλλωστε, και για την «εσωτερική συνοχή» της ομάδας πρωτευόντων, η οποία κατά τον Δαρβίνο, ήταν ο αποφασιστικότερος παράγοντας για το εξελικτικό-τους πλεονέκτημα.

Γ' αυτούς τους λόγους, ο Τάσιος θεωρεί την Ηθοπαιδεία στόχο- εξόχως πολιτικών, στον οποίο αφιέρωσε το βιβλίο του «5 Μαθήματα Ζωής». Από αυτό το βιβλίο αντιγράφω την αφιέρωση:

«Στους ανώνυμους πυροσβέστες, νοσοκόμους και άλλους που, πεθαίνοντας για τον Άλλον, μας αφήνουν Μάθημα Ζωής». Ακολουθεί όμως κάτι σημαντικότερο: «Το Εγώ, προκειμένου να βοηθήσει το Εσύ, κάτι στερείται βέβαια. Την ίδια όμως στιγμή, απολαμβάνει μίαν ανεπίπλητη υποστασιακή χαρά, «εδώ και τώρα» : Νιώθει τη Χαρά του Άλλου - και στερώνει. Όλα τούτα όμως χρειάζονται πείρα βιωματική για να τα γευθείς. Αυτό δηλαδή το Ήθος, δέν μετακενώνεται όπως η γνώση - κι ούτε επιβάλλεται μέσω εξωγενών εντολών. Ο μόνος λοιπόν τρόπος να μυηθώ στο Ήθος, είναι το ζωντανό παράδειγμα ανθρώπων με αφιέρωση σε σκοπούς υψηλούς, με ζεστή αγάπη στα βάσανα της ζωής : Καθώς παρακολουθούμε τη ζωή αυτών των Μεγάλων, τείνομε να ταυτιστούμε νοερώς μαζί τους, μπαίνομε στη θέση τους, και χτίζομε με καλύτερα υλικά την Υπόστασή μας. Έτσι, ο σταδιακός συγχρωτισμός-μας με τα Παραδείγματα, διαμορφώνει και το δικό-μας Ήθος», και μας κάνει ικανούς να νιώσουμε την ευδαιμονία της Φιλότητας - συμβάλλοντας παράλληλα στην παραγωγικότητα και την ευστάθεια των κοινωνικών συνόλων μας (σελ. 11-13).

Γ' αυτόν τον «πολιτικό», όπως τον ονομάζει, σκοπό, ο Τάσιος παρουσιάζει τη ζωή του Σωκράτη, του Μότσαρτ, του Φραγκλίνου, του Βολκόνσκη και του Καζαντζάκη.

Αν τώρα, απ' τα κοινωνικά αυτά θέματα περάσουμε σε αντικείμενα πλησιέστερα προς τις θετικές επιστήμες, ο Τάσιος (τον Δεκέμβριο του 2016 σε ένα διεθνές συνέδριο στη Φιλοσοφική Αθηνών) υποστήριξε με μια διεξοδική ανακοίνωση ότι η Επιστήμη αναδύθηκε στην Ιωνία (κατά τον 6ο π.Χ. αιώνα) μέσα απ' την Τεχνολογία, χάρις στην τριάδα Θαλής, Αναξίμανδρος, Αναξίμενης.

Στο σημείο μάλιστα αυτό, είναι νομίζω ενδιαφέρον ν' ακούσουμε πώς διηγείται ο Τάσιος στον Άρη Κατωπόδη (Νέα Εστία, 2024, σ. 605-606) την απόφασή-του να γίνει Μηχανικός, κι όχι Αρχαιολόγος : Ήταν έφηβος όταν, σε ένα βιβλίο του - γεωπόνου- πατέρα του είχε διαβάσει ότι λύνοντας ένα μαθηματικό πρόβλημα «μεγιστοποίησης», μπορείς να δώσεις στο υνί του αρότρου την κατάλληλη τρισδιάστατη μορφή, ώστε για δεδομένη ωστική δύναμη στο άροτρο, το υνί να σκάβει τον μέγιστο δυνατό όγκο χώματος. Λέει ο Τάσιος «Ήταν σάν μιά αποκάλυψη - κάτι σάν να κάνεις μάγια : έχεις μπροστά σου έναν φτωχό αγρότη, σκύβεις και γράφεις κάτω κάτι εξισώσεις (άμπρα-κατάμπρα), και σε λίγο του φτιάχνεις το υνί, έτσι ώστε να μπορεί ο άνθρωπος να πάει στα παιδιά-του δυό ώρες νωρίτερα!». Όπως λέει, αυτή η εντυπωσιακή ΜΕΤΑΣΤΟΙΧΕΙΩΣΗ της τεχνο-επιστήμης σε ένα ηθοκοινωνικό αποτέλεσμα, ήταν καθοριστική για την απόφασή του να γίνει Μηχανικός.

Όταν, αργότερα, θα γίνει ο Μελετητής και Επιβλέπων σε ποικίλες μεγάλες κατασκευές, καθώς και ερευνητής σε πολλούς τομείς της επιστήμης του, θα ανακαλύψει παραλλήλως και το πλούσιο ορυχείο της Τεχνολογίας των Αρχαίων Ελλήνων, στην έρευνα και την ιστόρηση της οποίας θα αφιερώσει δεκαετίες της ζωής του. Και λέει : Ενας πολιτισμός δέν μπορεί να μελετηθεί χωρίς την κατανόηση των υποκείμενων βασικών φαινομένων της Οικονομίας και της Τεχνολογίας του. Τα ελληνικά φύλα ήσαν ανέκαθεν τεχνικόφιλα.

Ακούσαμε απ' τον κ. Γκαζέτα τη συμβολή του Τάσιου στην έρευνα και τη διάδοση της Ιστορίας της Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας. Κρατώ τα λόγια του για τον στόχο της σειράς των έξι τόμων - με πρώτον τον πρόσφατο τόμο αφιερωμένο στην «Αρχαιοελληνική Στρατιωτική Τεχνολογία». Στόχος είναι να προαχθεί η Αρχαιογνωσία και η αρχαιοφιλία - και η ελπίδα

ότι έτσι οι νέοι-μας θα αγαπήσουν περισσότερο την Τεχνολογία, για το καλό του Λαού μας.

Ας μὴν παραλείψουμε, ὁμῶς, και τους ιδιαίτερους προβληματισμούς του Τάσιου με την πιό βασική ανθρώπινη δραστηριότητα, που την περιγράφουμε με τον ὄρο «Οικονομία». Στο βιβλίο του «Ἡθο-Οικονομικά», 2016, υποστηρίζει ὅτι η λεγόμενη αυστηρή οικονομική θεωρία (αυτή που θεωρεῖ το «χρήμα» ὡς μοναδική συνιστώσα της επιδιωκόμενης «ωφελείας» του ατόμου), οφείλει να γίνει επιστημονικότερη, «περιλαμβάνοντας εντός της Ὁφελείας καὶ την ικανοποίηση των ἀκόλουθων (εμπειρικῶς διακριβωμένων) Ἀναγκῶν του οικονομικού Ατόμου:

- Υγεία, ανεπηρέαστη ἀπ' την ἐνδεχόμενη στρεβλωτική συνέπεια ἀφύσικης ἢ ὑπερνετατικής ἐργασίας
- Γνωσιακή και Αισθητική καλλιέργεια
- Διαπροσωπική συμπάθεια, Δικαιοσύνη και Ἐλευθερία
- Ἀνάγκη για διατηρήσιμη Ἀνάπτυξη (για μᾶς, ὡς δικαιοσύνη για τις ἐπόμενες γενιές, ἀλλὰ και ὡς αισθητική ἀνάγκη για τον περίγυρο)», (σελ. 41-42).

(Ἐνόσω, γράφει, οι ικανοποιήσεις αυτῶν των Ἀναγκῶν δὲν θεωροῦνται «οικονομικού» ἐνδιαφέροντος, η Οικονομική Ἐπιστήμη θα στηρίζεται σε μια λανθασμένη περιγραφή της «Ὁφελείας», και θα ἔχει μειωμένο επιστημονικό κύρος).

Χρησιμοποιεῖ δὲ τον ὄρο «χρηματοτροπήση», προκειμένου να διευκολυνθεῖ ο συνυπολογισμός **καὶ** αυτῶν των «ποιοτικῶν» (ἀλλὰ τόσο ἀνθρώπινων) κερδῶν.

Και, μᾶς και μιλάμε για ποιοτικά (θεμελιωδῶς ἀνθρώπινα) ἐνεργήματα, θα ἠθέλα να υπομνήσω και την ἀφιέρωση του Τάσιου στη Γλώσσα. Στον πρόλογο του βιβλίου του «Πρακτικά Ζητήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας», γράφει : «Καθῶς στο πλαίσιο των Ἐπιστημῶν που υπηρετήσα, ἤμουν χρήστης ἕμμονος της Γλώσσας, νόμιζα κατὰ καιροῦ πως μου ἔπεφτε λόγος για τα γλωσσικά πράγματα – και παρενέβαινα [...]. Ο λογοτέχνης και ο ἐπιστήμονας χρησιμοποιούν, καλλιεργοῦν και ἀναπτύσσουν τη Γλώσσα με τις δικές-τους δυνάμεις. Ἐπομένως, οι Χρήστες της Γλώσσας μιλοῦν για τη Γλώσσα – ἰδίως στα Κανονιστικά Κείμενα : Κι ὄχι μόνο για τις ἐιδικές ἐκφραστικές ἀνάγκες της κάθε χρηστικής στάθμης, ἀλλὰ και ὅταν στα Κείμενα αὐτά θα τεθοῦν ζητήματα ἀξιακῶν προτεραιοτήτων (οι ὁποῖες βεβαίως δὲν εἶναι ἐπιστήμη)» [σελ. 14-15].

Κι εἶναι ἐπίσης γνωστή η συμμετοχή του Τάσιου στην ὁμάδα ἐπιστημόνων που ἀπαιτοῦν την ἐξορθολογισμένη βελτίωση τονισμού στο Μονοτονικό, ὡστε να ἀποκατασταθεῖ πλήρως στον γραπτό λόγο ο φυσικός τονισμός του προφορικού λόγου, ὅπως ἔκανε ο Ι. Θ. Κακριδής. Ἐξ ἄλλου, εἶναι διασκεδαστική η μάλλον ευγενική του σάτιρα γι' αὐτό που ἀποκαλεῖ συρμό ἐκθλιψης των ἀρθρων, ὅπως συμβαίνει στο τουρκικό ἰδίωμα: Εἶμαι Κηφισιά, πετᾶω Μήλο, εἶμαι γραφεῖο, κ.λπ.

Προτείνω, ἐπίσης, να διαβάσουμε ἕνα μικρὸ ἀπόσπασμα ἀπ' το κεφάλαιο «Τέχνη για τον Λαό» του βιβλίου του «Ἄς ἀναστοχασθῶμε εαυτοῦς και ἀλλήλους» (2014, σ.304). Σε αὐτό το βιβλίο, ὅπως και σε ἄλλα φιλοσοφικά-του δοκίμια ἀναλύει την θεμελιώδη σημασία της Τέχνης για την αυτοσυνειδησιακότητα και την εὐδαιμονία του Ἀνθρώπου. Γράφει: «Ὅλες οι ἀκραίες καταστάσεις του βίου συνυφαίνονται με Μουσική : Με νανουρίζουν ὡς βρέφος, θα κάνω σερενάτα στο ἀγαπημένο πρόσωπο, θα ψάλλω τον θεό μου – ἀλλὰ και θα μοιρολογήσω τον χαμένο ἀδελφὸ». Ἴσως δὲν εἶναι πολὺ γνωστό ὅτι ο Τάσιος ἔχει ἐκδώσει και ἕναν δίσκο (2023), ὅπου τραγουδαῖ ο ἴδιος τα δημοτικά-του τραγοῦδια, ἰδίως τα ηπειρώτικα.

Τέλος, στον χώρο ὅπου βρισκόμαστε και στους καιροῦς που ζοῦμε, ἀξίζει –πιστεύω- να μεταφερθοῦμε στον Νοέμβριο του 1973. Εἶναι πρωὶ της 17ης Νοεμβρίου. Η Συνέλευση των Τακτικῶν Καθηγητῶν του ΕΜΠ και η Σύγκλητος συνεδριάζουν

στου Ζωγράφου, ὡστε να ἐκδοθεῖ Ψήφισμα, μετὰ ἀπὸ ὅσα δραματικά συνέβησαν την νύχτα που προηγήθηκε. Κατατίθεται πρόταση ψηφίσματος του τότε Πρύτανη. Ο Τάσιος ὑποβάλλει την δική του πρόταση, στην ὁποία ἀφοῦ κάνει συνοψη των ὄσων ἔχουν προηγηθεῖ, ἀναφέρει ὅτι «το κύρος της Σύγκλητος καταργεῖται ἀπὸ τις Ἀρχές ἐκεῖνες που εἶναι τεταγμένες να το προστατεύουν. Κατόπιν των ἀνωτέρω, η Σύγκλητος αισθάνεται βαθὺν κλονισμόν ἐμπιστοσύνης προς τις ἀποφάσεις των ἀρμοδίων. Και εἶναι ὑποχρεωμένη να ἀσχοληθεῖ με το πρόβλημα, ἀνεξαρτήτως της θέσεως ὅπου θα το συναντήσει...» Και καταλήγει: «Ἐν ὄψει πάντων των ἀνωτέρω, η Σύγκλητος του ΕΜΠ διαδηλοῖ την ἀνάγκη ρυθμίσεως του ὅλου προβλήματος της φοιτητικῆς ἀναταραχῆς, ἐπὶ τη βᾶσει ἐυρύτερων και μονιμότερων μέτρων, ἤτοι της θεσπίσεως των δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν εἰς την Χώραν, μόνων ἰκανῶν πλέον δια την ριζικὴν και μακρόπνοον λύσιν και του προβλήματος αὐτοῦ». Το σχέδιο ψηφίσματος του Τάσιου δὲν ὑπερψηφίσθηκε. Ὅμως, χάρη στην μέριμνα του τότε Πρύτανη Κονοφάγου, ἔχει σωθεῖ η μαγνητοφώνηση ἐκείνης της πρότασης-ἀλλαγῆς μιας φωνῆς ἐλευθερίας ἐκεῖνων των ἱστορικῶν ἡμερῶν.

Μακρηγόρησα. Τελειῶνω με τα λόγια του Τάσιου ἀπὸ μια πρόσφατη συνέντευξή του: «Χρωστάω ἀκόμη πάρα πολλὰ στην Κοινωνία, για ὅσα μου ἔχει προσφέρει». Κι εμεῖς του χρωστάμε πολλὰ...

Η Πολυδιάστατη Τεχνολογία Ενσχέσει με την Οιονει-Μονοδιάστατη Επιστήμη

Θ. Π. Τάσιος

Εξοχότατε κύριε Πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας,

η σημερινή παρουσίασας περιποιεί τιμήν μεγάλην στην Πολυτεχνική-μας Κοινότητα, προκάλεσε όμως και ένα μικρό δίλημμα στην επιλογή του αντικειμένου το οποίο η ταπεινότης μου θα εξέθετε συντόμως ενώπιόν σας. Σκεφθήκαμε πάντως εντέλει με τον Πρύτανή-μου ότι θα βλέπατε με επιείκεια την πρόθεσή-μας να «παινήσουμε το σπίτι μας», αναλύοντας τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της Τεχνολογίας, έναντι της ρωμαλέας, αλλά μάλλον μονοδιάστατης -μεΕπιστήμης.

1. Η Επιστήμη, ως γνωστόν, ικανοποιεί την υπαρξιακή ανάγκη του Ανθρώπου για Γνώση – η δόμηση του Εγώ, όπως λένε, γίνεται και με τις άπειρες σχέσεις-μου με τον γύρω Κόσμον. Για να αυτοσυνειδητοποιηθώ έχω ανάγκη να κατανοήσω τον κόσμο. Η Τεχνολογία αντιθέτως, δέν γεννιέται απευθείας από μια ατομική παρόρμηση, όπως στην περίπτωση της Επιστήμης. Γεννιέται τη στιγμή όπου ποικίλες Ανάγκες των Ανθρώπων δέν μπορούν να ικανοποιηθούν με φυσικά μέσα. Οπότε προς τούτο χρειάζεται να εφευρεθούν μέσα τεχνητά. Αυτή είναι η πρώτη ριζική διαφορά Τεχνολογίας και Επιστήμης.

2. Η δεύτερη, έγκειται στο γεγονός ότι τα «τεχνητά» αυτά μέσα συνιστούν εντελώς νέα δημιουργήματα – δέν προϋπήρχαν για να αποκαλυφθούν (όπως έγινε με τις φυσικές πραγματικότητες, τις οποίες φέρνει στο φώς η Επιστήμη). Είναι όντως νέα υλικά δημιουργήματα του Ανθρώπου ! Ο μεγάλος βιολόγος Θεοδόσιος Dobzhansky (βραβείο Επιστήμης του Προέδρου των ΗΠΑ), έλεγε καθ' υπερβολήν ότι τώρα είμαστε «συνεργοί του Θεού, συνεχίζοντας τη Δημιουργία».

3. Η τρίτη διαφορά Τεχνολογίας και Επιστήμης αφορά τη διαδικασία ελέγχου του προϊόντος των : Καταρχήν, στη φάση της «σύλληψης» του στόχου των, και η Επιστήμη και η Τεχνολογία θα χρησιμοποιήσουν υφιστάμενες γνώσεις και θα περάσουν στη διαδικασία της λεγόμενης δημιουργικής καινοτομικής έμπνευσης. Εδώ, δέν υπάρχουν διαφορές διανοητικών διαδικασιών Τεχνολογίας / Επιστήμης – όπως άλλωστε ούτε και στην περίπτωση της καλλιτεχνικής καινοτομίας. Τα ίδια είναι.

Μόλις όμως έχει συλληφθεί μια πρώτη προσωρινή λύση (ένα πρώτο «προϊόν»), οφείλει βέβαια ν' ακολουθήσει ο έλεγχός του. Οπότε, στην μέν περίπτωση της Επιστήμης, ο μόνος έλεγχος που απαιτείται είναι έναντι της Αληθείας : Άραγε, το προϊόν της έρευνας περιγράφει την Πραγματικότητα; «Ναι» ή «Όχι»;

Αντιθέτως, στην περίπτωση της Τεχνολογίας, απαιτούνται πολλαπλοί έλεγχοι των ακόλουθων «επιτελεστικότητων»

(performances), δηλαδή των απαιτούμενων ιδιοτήτων του προϊόντος.

- Ασφάλεια (του προϊόντος και του Χρήστη) – να μή μας σπάσει το όργανο στα χέρια.
- Λειτουργικότητα (για τον σκοπό που εφευρέθηκε) – πρέπει το τρυπάνι ν' ανοίγει ίσιες τρύπες · να μή στραβώνει.
- Οικονομία (σε χρήμα και σε χρόνο) – αλλιώς, δέν θα μπορέσουμε να ικανοποιήσουμε την εν θέματι ανθρωπινή ανάγκη μ' ένα απαγορευτικώς πανάκριβο προϊόν.
- Ανθεκτικότητα εν χρόνω (διάρκεια ζωής του προϊόντος) – τί να το κάνεις ένα βραχύβιο αγαθό
- Περιβαλλοντικές συνέπειες : Καλή είναι η τζιπάρα, αλλά νιώθω ντροπή που βρωμίζω το σύμπαν.
- Αισθητική (Γερή είναι αυτή η γέφυρα – αλλά γιατί να είναι τόσο άσχημη);.

Έχομε λοιπόν εδώ άλλη μια **καίρια** διαφορά ανάμεσα στην οιονει-μονοδιάστατη Επιστήμη (έλεγχος αληθείας μόνον), και στην 6-διάστατη θα λέγαμε Τεχνολογία...

4. Σημειώνεται όμως επι πλέον, ότι πολλές απ' αυτές τις ότι (τις συν απαιτούμενες ιδιότητες του προϊόντος) είναι αντιφατικές μεταξύ τους:

- Το πολύ φθηνό λ.χ., μπορεί να υπονομεύει όλες τις άλλες ότι. («Φτηνιάρικο και άχρηστο», που λέμε).
- Μια υπερβολικά μεγάλη απαιτούμενη ασφάλεια, πιθανότατα θα μειώνει και τη λειτουργικότητα και την ομορφιά του προϊόντος (πόσο δυσκίνητο, αντισοικονομικό και χοντροπαλάδιο θα ήταν ένα αυτοκίνητο άτρωτο στις συγκρούσεις – ένα τανκς, δηλαδή).
- Ενώ μια πανέμορφη, ανάλαφρη λύση, μπορεί να συνεπάγεται ένα ευάλωτο στον χρόνο προϊόν (σάν τα λεπτούτσικα υποστυλώματα ορισμένων πανέμορφων κτιρίων ξενοδοχείων, που διαβρώθηκαν ανεπανόρθωτα και πάν' για κατεδάφιση).

Εδώ πλέον, **κορυφώνεται** η ισχυρή διαφοροποίηση της Τεχνολογίας απ' την Επιστήμη. Διότι οι ιδιότητες αυτές δέν υπόκεινται σε αλληλοδιαπραγμάτευση : λ.χ. «πόσο φτηνά θα πουλήσεις την ίδια-σου την ασφάλεια;» ή μπορείς άραγε να πείς «ας μή δουλεύει καλά – φτάνει νά 'ναι ώμορφο» ή πόσοι θα πούν «τί με νοιάζουν τα εγγόνια – ας έχω εγώ σήμερα φτηνή αντιπεριβαλλοντική Τεχνολογία». Γίνεται προφανές ότι έχομε να κάνομε με προτεραιότητες **ηθικών Αξιών**, οι οποίες ανέκυψαν εκεί που δέν το περίμενες, μέσα στον πιό πρακτικό χώρο της Τεχνολογίας!

Ο Τεχνικός, για να ολοκληρώσει τον Σχεδιασμό του προϊόντος, είναι υποχρεωμένος τώρα να κάνει μια βελτιστοποίηση ανάμεσα σ' αυτές τις αντιθετικές Αξίες – μια διεργασία που είναι παντελώς **εξωεπιστημονική** – αλλ' εντός του τεχνικού ενεργήματος. Αυτή δέ η φάση είναι εκείνη που γεννά και τις κοινωνικές ευθύνες του Μηχανικού. Σημειώνομε πάντως ότι κατά τον ένα και μοναδικό έλεγχο που ασκεί ο επιστημονικός λογισμός (τον έλεγχο της Αλήθειας, της γνώσης), δέν γεννάται **κανένας** ανάλογος προβληματισμός. Βεβαίως και ακούγεται συχνά ο ψόγος περί «της κοινωνικής ευθύνης της επιστημονικής καινοτομίας» – αλλά είναι εδώ προφανής η ελαφρά σύγχυση εννοιών : Φαντάζονται μάλλον μια μελλοντική και ενδεχόμενη **χρήση** αυτής της γνώσης σε ένα τεχνολογικό προϊόν. Αλλά αυτό λέμε κι εμείς – κάθε πράμα στον αρμόδιο καιρό του. Δέν θα καταγγείλουμε τώρα τη Μαρία Curie για τη βόμβα της Χιροσίμα...

5. Δέν θα περιλάβομε πάντως στις ανομοιότητες Τεχνολογίας και Επιστήμης φαινόμενα σχετικά με τη φάση της Παραγωγής του προϊόντος : Κεφάλαιο, ανθρωπινή εργασία, πρώτες ύλες και διάθεση εκπομπών ή καταλοίπων, απαιτούνται (σε

μικρότερη έστω κλίμακα) και στην περίπτωση της επιστημονικής έρευνας. Ωστόσο, στην περίπτωση της τεχνικής παραγωγής, γεννώνται συχνά πολύ μεγάλης έκτασης εργασιακά και περιβαλλοντικά προβλήματα, τελείως άγνωστα στην περίπτωση των επιστημονικών δραστηριοτήτων. Και αυτά τα κοινωνικά φαινόμενα μεγάλης κλίμακας, θα μπορούσαν να ενταχθούν στις διαφορές μεταξύ τεχνολογικού και επιστημονικού ενεργήματος.

6. Θα τελειώσουμε με δύο σχόλια σχετικά με τις **γνώσεις** που απαιτούνται για την τεχνική σύλληψη και τους ελέγχους αυτής της σύλληψης.

α) Σημειώνουμε ότι η αρχική σύλληψη του τεχνικού προϊόντος μπορεί να γίνει ακόμη και με **μίμηση** κάποιου ανάλογου στοιχείου της Φύσης, ή μπορεί να στηριχθεί σε **διαθέσιμες** εμπειρικές ή παλαιότερες επιστημονικές γνώσεις.

Όταν όμως αυτές οι πηγές «γνώσεων» (ως συνήθως) δεν εξαρκούν για την ευόδωση της αναζητούμενης σύλληψης (ή του ελέγχου της), τότε ο Τεχνικός (ο ίδιος ή με συνεργάτες) **διεξάγει** επιστημονική έρευνα.

Υπενθυμίζεται πάντως, ότι αυτή η συνθηέστατη πλέον χρήση των επιστημονικών γνώσεων στον σχεδιασμό (και στην παραγωγή, αργότερα), δεν δικαιολογεί βέβαια τη χονδροειδή ανακρίβεια «Τεχνολογία είναι εφαρμοσμένη επιστήμη» – είδαμε το τεράστιο εύρος και τις διαφορές του τεχνικού ενεργήματος. Απ' την άλλη μεριά βέβαια, η σύγχρονη Τεχνολογία δεν θα πήγαινε πολύ μακριά χωρίς τον μεγάλο στυλοβάτη της που είναι η Επιστήμη.

β) Μια τελευταία παρατήρηση αφορά μίαν άλλη ιδιότητα της χρήσης των γνώσεων στην Τεχνολογία. Την έχουμε ονομάσει «αρχή της οικονομικής **μερικότητας**»: Κατά την αναζήτηση των καταλλήλων γνώσεων για τεχνική χρήση, ΔΕΝ στοχεύουμε σε καθολικού κύρους λύσεις για όλα τα υλικά, για όλο το εύρος τιμών της μελετώμενης δράσης, ούτε με απόλυτη ακρίβεια. Κάτι τέτοιο θα ήταν δαπανηρό, χρονοβόρο, ίσως δέ και ανέφικτο για τα τωρινά δεδομένα. Αντιθέτως, στην Τεχνολογία, αρκούμαστε σε μια λύση μόνον για το υπόψιν υλικό και για τις υπόψιν τιμές δράσεων, πάντως δέ με «νόμιμο» σφάλμα απλώς μικρότερο εκείνου που είναι **αποδεκτό** για την υπόψιν πρακτική εφαρμογή. Η ακολουθούμενη ερευνητική μέθοδος θα είναι ακραιφνώς επιστημονική – μόνον ο βαθμός της επιζητούμενης ακριβείας θα ορίζεται κάθε φορά εκ προθέσεως. Και δεν είναι ακριβής η άποψη ότι η Τεχνολογία «βολεύεται με προσεγγίσεις». Βουλεύεται μόνον, και διαβουλεύεται με την Οικονομία – αφού ο σκοπό της είναι πολύ ευρύτερος : Είναι η εξυπηρέτηση ανθρωπίνων Αναγκών, πολύ πιό εκτεταμένων απ' το Ειδέναι καθεαυτό – περιλαμβανομένης ιδίως και της Οικονομίας.

7. Εκεί όμως όπου η Επιστήμη θα επανέλθει πλησίον στο τεχνολογικό ενέργημα, θα είναι η θεωρία πραγμάτωσης της «βελτιστοποίησης των επιτελεστικότητων» κατά τον Σχεδιασμό – για το πώς, δηλαδή, θα εκλογικεύσουμε την διαδικασία σύγκρισης Αξιών, μέσω συντελεστών βαρύτητας υπαγορευομένων απ' το κοινωνικό σύνολο. Αλλ' η έκθεση αυτής της θεωρίας δεν θα είχε θέση στην αποψινή παρουσίαση σκέψεων ενώπιόν σας, Εξοχότατε Κύριε Πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Σας ευχαριστούμε.

ΕΘΝΙΚΟ
ΜΕΤΣΟΒΙΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Ο Πρύτανης του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου,
Καθηγητής **Ιωάννης Κ. Χατζηγεωργίου**,
έχει την τιμή να σας προσκαλέσει στην

τιμητική εκδήλωση προς τιμήν του Καθηγητή κ. Θεοδόση Π. Τάσιου,
για την πολυετή προσφορά του στην επιστήμη και την κοινωνία.

Η εκδήλωση θα πραγματοποιηθεί την **Τρίτη 20 Ιανουαρίου 2026**, και ώρα **19:00**
στην Αίθουσα Τελετών «Α. Καραντζόγλου» του Κτιρίου Αβέρωφ,
Ιστορικό Συγκρότημα Πατησίων.

Η Α.Ε. ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κύριος Κωνσταντίνος Αν. Τασούλας
θα τιμήσει την εκδήλωση με την παρουσία του.

Πρόγραμμα Εκδήλωσης

- 19:00**
- Υποδοχή και χαιρετισμός του Πρύτανη ΕΜΠ, Καθηγητή Ιωάννη Κ. Χατζηγεωργίου.
  - Χαιρετισμός από την Α.Ε. τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κύριο Κωνσταντίνο Αν. Τασούλα.
  - Παρουσίαση του έργου του τιμώμενου από την Ομότιμη Καθηγήτρια Ε. Βιντζηλαίου και τον Ομότιμο Καθηγητή Γ. Γκαζέτα.
  - Βράβευση και ομιλία του τιμώμενου Ομότιμου Καθηγητή Θεοδόση Π. Τάσιου «Η πολυδιάστατη Τεχνολογία ενσχέσει με την οιονεί - Μονοδιάστατη Επιστήμη».
- 20:30**
- Σύντομο μουσικό πρόγραμμα από τη Χορωδία του ΕΜΠ, υπό τη διεύθυνση του Καλλιτεχνικού Διευθυντή κ. Μιχάλη Οικονόμου.
  - Θα ακολουθήσει δεξίωση.

Είσοδος από την οδό Πατησίων | Πέρας προσέλευσης: 18.30
Μετά το πέρας της εκδήλωσης θα ακολουθήσει δεξίωση.

Η πρόσκληση είναι προσωπική και απαραίτητη
για την είσοδό σας στην εκδήλωση.

Π.Α. έως 09/01/2026

Τηλ.: 210 772 2047, Email: rector@mail.ntua.gr

<https://www.ntua.gr>

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΕΕΕΓΜ (2023 – 2026)

- Πρόεδρος : Μιχάλης ΜΠΑΡΔΑΝΗΣ, Δρ. Πολιτικός Μηχανικός, ΕΔΑΦΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ Α.Ε.
mbardanis@edafos.gr, lab@edafos.gr
- Α΄ Αντιπρόεδρος : Σταυρούλα ΚΟΝΤΟΕ, Δρ. Πολιτικός Μηχανικός, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Πανεπιστήμιο Πατρών
skontoe@upatras.gr
- Β΄ Αντιπρόεδρος : Νίκος ΚΛΗΜΗΣ, Δρ. Πολιτικός Μηχανικός, Καθηγητής Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
nklimis@civil.duth.gr, nsklimis@gmail.com
- Γενικός Γραμματέας : Γιώργος ΜΠΕΛΟΚΑΣ, Δρ. Πολιτικός Μηχανικός, Επίκουρος Καθηγητής Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Σχολή Μηχανικών Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής
gbelokas@uniwa.gr, gbelokas@gmail.com
- Ταμίας : Χρήστος ΣΤΡΑΤΑΚΟΣ, Πολιτικός Μηχανικός, NAMALAB Α.Ε.
stratakos@namalab.gr
- Έφορος : Τάσος ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ, Δρ. Πολιτικός Μηχανικός, Καθηγητής Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
anas@civil.auth.gr
- Μέλη : Γιώργος ΝΤΟΥΛΗΣ, Πολιτικός Μηχανικός, ΕΔΑΦΟΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε.- ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ Α.Ε.
gdoulis@edafomichaniki.gr
Μαρίνα ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ, Δρ. Πολιτικός Μηχανικός, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Σχολή Πολιτικών Μηχανικών Ε.Μ.Π.
mpanta@central.ntua.gr
Χρήστος ΤΣΑΤΣΑΝΙΦΟΣ, Δρ. Πολιτικός Μηχανικός, ΠΑΝΓΑΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ Ε.Π.Ε.
editor@hssmge.gr, ctsatsanifos@pangaea.gr
- Αναπληρωματικά Μέλη : Γιάννης ΖΕΥΓΩΛΗΣ, Δρ. Μηχανικός Μεταλλείων - Μεταλλουργός, Αναπληρωτής Καθηγητής Σχολή Μεταλλειολόγων - Μεταλλουργών Μηχανικών ΕΜΠ
izevgolis@metal.ntua.gr
Δημήτρης ΠΙΤΙΛΑΚΗΣ, Δρ. Πολιτικός Μηχανικός, Αναπληρωτής Καθηγητής Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
dpitilakis@civil.auth.gr
Χάρης ΛΑΜΑΡΗΣ, Πολιτικός Μηχανικός, ΧΑΡΗΣ Π. ΛΑΜΑΡΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΙΚΕ
h.lamaris@lamaris.gr
Πρόδρομος ΨΑΡΡΟΠΟΥΛΟΣ, Δρ. Πολιτικός Μηχανικός
prod@central.ntua.gr
- Εκδότης : Χρήστος ΤΣΑΤΣΑΝΙΦΟΣ, Δρ. Πολιτικός Μηχανικός, ΠΑΝΓΑΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ Ε.Π.Ε.
editor@hssmge.gr, ctsatsanifos@pangaea.gr

ΕΕΕΕΓΜ

Τομέας Γεωτεχνικής
ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΤΣΟΒΙΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ
Πολυτεχνειούπολη Ζωγράφου
15780 ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Τηλ. 210.7723434
Τοτ. 210.7723428
Ηλ-Δι. secretariat@hssmge.gr ,
geotech@central.ntua.gr
Ιστοσελίδα www.hssmge.org (υπό κατασκευή)

«ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΕΕΕΓΜ» Εκδότης: Χρήστος Τσατσανίφος, τηλ. 210.6929484, τοτ. 210.6928137, ηλ-δι. ctsatsanifos@pangaea.gr, editor@hssmge.gr, info@pangaea.gr

«ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΕΕΕΓΜ» «αναρτώνται» και στην ιστοσελίδα www.hssmge.gr